

**Nacionālā attīstības plāna 2021.-2027. gadam un Stratēģiskā ietekmes uz vidi
novērtējuma projekta sabiedriskā apspriešana**

LU Dabas mājā

Rīgā,

2019. gada 7. novembrī

Sabiedriskajā apspriedē piedalās 25 sabiedrības pārstāvji: Jānis Bičevskis, Jānis Zaļoksnis, Pēteris Latkovskis, Kristīna Veidemane, Daina Dzeguze, Ineta Stabulniece, Līga Ozoliņa, Jānis Piešiņš, Uldis Biķis, Edīte Megne, Alise Pīka, Dainis Vītols, Dace Ozola, Indra Ozola, Sandra Muižniece-Brasava, Ilmārs Kundziņš, Armands Pužulis, Artūrs Malta, Alvis Bikovs, Eduards Filippovs, Dace Granta, Līga Jankevica, Gatis Patmalnieks, Linda Zalāne, Dagnis Dubrovskis, kā arī Pārresoru koordinācijas centra (PKC) un SIA "Grupa93" pārstāvji.

Sabiedrisko apspriedi vada: Guntis Rozenbergs, PKC konsultants

Protokolē: no PKC – Dace Valte-Rancāne, konsultante
no "Grupa93" - Līga Ozoliņa, publiskās pārvaldes eksperte

Darba kārtība:

1. Nacionālā attīstības plāna 2021.-2027. gadam pirmā redakcija: mērķi, prioritātes, uzdevumi.
2. Nacionālā attīstības plāna 2021.-2027. gadam stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma rezultāti.
3. Atbildes uz jautājumiem un diskusija.

1. Nacionālā attīstības plāna 2021.-2027. gadam pirmā redakcija: mērķi, prioritātes, uzdevumi

PKC vadītājs Pēteris Vilks iepazīstina ar NAP2027 vietu politikas plānošanas dokumentu hierarhijā, sasaisti ar Apvienoto Nāciju Organizācijas apstiprinātajiem Dienaskārtība2030 mērķiem un uzsver, ka nākamajos desmit gados pasaules valstis arvien vairāk runās par šo mērķu sasniegšanu.

PKC vadītājs uzsver, ka šobrīd notiek NAP2027 1. redakcijas sabiedriskā apspriešana, kuras ietvaros visi aicināti iesniegt savus priekšlikumus gan rakstot vēstules, gan izmantojot tiešsaistes rīku vietnē www.pkc.gov.lv/nap2027; mēneša laikā pēc sabiedriskās apspriešanas beigām tiks sagatavota NAP2027 2. redakcija, kas tiks virzīta atbalstīšanai Ministru kabinetā un apstiprināšanai Saeimā.

P. Vilks iepazīstina ar NAP2027 struktūru, kas sastāv no vīzijas daļas un operacionālās daļas, kuras abas caurvij izvirzītie stratēģiskie mērķi, un informē, ka NAP2027 nav PKC radīts produkts, bet gan darba grupu kopdarbības rezultātā radies redzējums; darba grupu vadītāji iepazīstina ar prioritāšu saturu un tvērumu - PKC konsultanti, NAP2027 prioritāšu darba grupu

vadītāji: Sigita Sniķere, Vladislavs Vesperis, Jānis Zvīgulis, Pēteris Vilks, Elīna Petrovska un Māra Sīmane.

Uzsver, ka izmaiņas saistītas ar stratēģiskajiem mērķiem, piemēram, Latvijā pastāv būtisks sociālās uzticēšanās deficīts, nevienlīdzīgās iespējas. NAP2027 būs sasaistīts ar finanšu resursiem – jau tagad lēsts, ka attīstības resurss varētu būt ap 10 miljardu eiro, un Latvijas sabiedrībai jāizvēlas, kurās jomās investēt publiskos resursus, tāpēc jābūt skaidrām vadlīnijām.

Šobrīd NAP2027 sabiedriskajai apspriešanai ministrijas jau uzsākušas investīciju projektu veidošanu, kas būs neatņemams NAP2027 pielikums, ko indikatīvi apstiprinās Ministru kabinets. Valdības vadītājs ir politiski atbildīgs par NAP2027 īstenošanu, par ko Ministru prezidents katru otro gadu ziņo Saeimai.

Prezentāciju skatīt pielikumā.

2. Nacionālā attīstības plāna 2021.-2027. gadam stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma rezultāti

M. Nikmane (stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (turpmāk tekstā – SIVN) izstrādes vadītāja, SIA “Grupa93”) iepazīstina ar SIVN veikšanas kārtību, ko nosaka Latvijas Republikas likums “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (1998.) un Ministru kabineta noteikumi Nr. 157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”(23.04.2004.). SIVN procesa rezultātā tiek sagatavots Vides pārskats. Tā saturs noteikts Ministru kabineta noteikumu Nr. 157 8. punktā. Vides pārskata sagatavošanā tiek ņemti vērā vides valsts institūciju ieteikumi – par NAP2027 SIVN Vides pārskatā iekļaujamo saturu viedokli ir izteica Vides pārraudzības valsts birojs un Dabas aizsardzības pārvalde.

M. Nikmane skaidro SIVN mērķi, it īpaši attiecībā uz sabiedrības iesaistīšanu vides pārskata apspriešanā, vides pārskata un tā apspriešanas rezultātu ņemšanu vērā plānošanas dokumenta sagatavošanā un izmantošana lēmumu pieņemšanā.

SIVN procesā, veicot NAP2027 sākotnējo vērtējumu (tajā nosaka SIVN ietvaru), ir identificēti divi galvenie būtiskās ietekmes uz vidi aspekti: 1) dabas kapitāla (dabas resursu un dabas vērtību) saglabāšana un 2) vides kvalitātes uzlabošana.

SIVN izstrādes vadītāja uzver, ka SIVN procesā tiek vērtēts plānošanas dokuments atbilstoši tā detalizācijas pakāpei, t.i. NAP2027 gadījumā līdz uzdevumu līmenim un noteiktajiem izpildes indikatoriem. SIVN, izvērtējot esošo situāciju, starptautiskos un nacionālos vides aizsardzības mērķus un NAP2027 plānotos rezultātus, ir sniegts stratēģiskās daļas (vīzija, stratēģiskie mērķi) un ieviešanas daļas (prioritātes, rīcības virzieni, uzdevumi) būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums.

M. Nikmane informē, ka vīzijā noteiktajam attīstības virzienam “Atbildīga Latvija” ir sagaidāma tieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz dabas kapitālu, kā arī SEG emisiju mazināšanu, bet virziens “Zināšanu sabiedrība” - tieša, netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz dabas kapitālu un vides kvalitāti. Stratēģisko mērķu “Produktivitāte un ienākumi”, “Vienlīdzīgas

iespējas” un “Sociālā uzticēšanās” ieviešanas vērtējums ir netieša vai tieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz dabas kapitālu, vides kvalitāti.

M. Nikmane NAP2027 ieviešanas daļas vērtējumu izklāsta, sniedzot vērtējumu pa prioritātēm, rīcības virzieniem un uzdevumiem. Ar tiešu un netiešu ietekmi uz vidi būs saistīti visi prioritātē “Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība” plānotie rīcības virzieni, sekmējot starptautisko vides aizsardzības mērķu sasniegšanu. Vairāku rīcības virzienu un uzdevumu, kuri plānoti prioritātēs “Uzņēmumu konkurētspēja un materiālā labklājība” un “Zināšanas un prasmes personības un valsts izaugsmei” ietekme uz dabas kapitālu un vides kvalitāti būs netieša vai tieša, pozitīva vai negatīva, ilgtermiņa ietekme. Prioritātes “Vienota, droša un atvērta sabiedrība” rīcības virzieniem “Tiesiskums un pārvaldība” un „Drošība” ir identificēta netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz dabas kapitālu un vides kvalitāti. Pilns vērtējums skatāms Vides pārskata projektā (7. nodaļa).

NAP2027 ir iespējama pārrobežu ietekme attiecībā uz SIVN vides kvalitātes aspektu, prognozēta pozitīva ietekme, Vides pārraudzības valsts birojs veic kaimiņvalstu Igaunijas un Lietuvas informēšanu.

NAP2027 ir sagaidāma pozitīva ietekme uz dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, bioloģisko daudzveidību un vides kvalitātes uzlabošanu, jo plānā izvirzītie mērķi, tos sasniedzot, sekmēs starptautisko vides aizsardzības mērķu sasniegšanu. Mērķu sasniegšanas galvenie izaicinājumi ir ekonomiskās paradigmas maiņa un sabiedrības dzīves veida maiņa, kam jābūt tik aptverošai, lai nodrošinātu NAP izvirzīto mērķu sasniegšanu.

M. Nikmane skaidro, ka faktiskās ietekmes veidosies NAP2027 ieviešanas laikā. Vides pārskatā ir ietverti pasākumi negatīvo ietekmju mazināšanai, ņemot vērā NAP 2027 īstenošanas stadijas - plānošana, ieviešana, ieviešanas uzraudzība jeb monitorings.

M. Nikmane informē, ka pēc sabiedriskās apspriešanas Vides pārskats tiks precizēts un Vides pārraudzības valsts birojam atzinuma saņemšanai.

Prezentāciju skatīt pielikumā.

3. Atbildes uz jautājumiem un diskusija

I. Kundziņš – informē, ka priekšlikumus iesniedzis arī rakstveidā, ierosina sakārtot zemju un būvju kadastrālās uzmērīšanas sistēmu, tai skaitā vienotu Zemesgrāmatu pēc būtības. Līdzīgi kā jau elektrībā, rosina ieviest digitālus ūdens patēriņa uzskaites skaitītājus.

Atbild M. Sīmane – NAP2027 to ir plānots sakārtot, lai cilvēki varētu zināt, kā pareizāk rīkoties; iedzīvotājiem ir jāzina, kur saņemt informāciju saprotamā veidā.

K. Veidmane - ierosina plānā vairāk izvērtēt tās iespējas un resursus, ko dod Baltijas jūra. Attiecībā uz SIVN – vai NAP2027 sniegums ir pietiekams Latvijas vides mērķu sasniegšanā, piemēram, attiecībā uz ūdeņu kvalitāti, labvēlīga biotopu aizsardzības statusa nodrošināšanu?

Atbild P. Vilks – NAP2027 Baltijas jūra konkrēti nav uzrunāta, ir iezīmēti attīstības virzieni, tāpēc to apsvērsim. Tomēr visas aktivitātes saistībā ar Baltijas jūras apsaimniekošanu finansē no ESF un budžeta līdzekļiem, tāpēc tās nav izslēgtas no NAP2027 tvēruma – tās tikai nav uzskaitītas.

Atbild M. Nikmane – NAP2027 izvirza mērķi augsta un laba virszemes ūdensobjektu kvalitātes sasniegšanai (%). Upju baseinu apgabalu plānos 2015. – 2021.g. laba ūdens kvalitātes sasniegšana plānota daudz lielākam ūdens objektu skaitam, tikai nedaudziem ūdensobjektiem noteikts laika izņēmums vides kvalitātes mērķus sasniegšanai līdz 2027.g., izvirzītie mērķi nav sasniegti iepriekšējā apsaimniekošanas periodā (2009. – 2015.g.). NAP2027 nosaka zemāku % īpatsvaru augstas un labas virszemes ūdensobjektu kvalitātes ūdensobjektiem. Ņemot vērā ekosistēmu ietilpību un reaģēšanas spēju uz veiktajiem pasākumiem, it īpaši ezeru un lēni tekošo (potamāla tipa) upju ekosistēmās, NAP2027 ir noteikti reāli sasniedzami mērķi, upju baseinu apgabalu plānos pašlaik noteiktie vides kvalitātes mērķi ir mazāk reālistiski. Līdzīgi arī attiecībā uz labvēlīga ES nozīmes biotopu aizsardzības statusa sasniegšanu – NAP2027 plānots uzlabojums, kas ir vērtējams kā reāls. Problēmas labvēlīga biotopu aizsardzības statusa sasniegšanai pašlaik ir jau Latvijas NATURA 2000 teritorijās, tādēļ plānot labvēlīga biotopu aizsardzības statusa sasniegšanu 100% visiem biotopu veidiem līdz 2027.g. nebūtu lietderīgi, jo tā sasniegšana ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām būs laikietilpīga, prasīs visu tautsaimniecības nozaru sadarbību.

D. Dubrovskis – jautājums par SIVN izvēlēto metodiku. Vai ir izmantota ārzemju, piemēram, Somijas pieredze, izmantots FAO kritēriji? Kāpēc izvēlēti tādi ietekmes aspekti, kas ar katru domāts? Vai konsultācijas notikušas tikai ar vides aizsardzības organizācijām, bet ne plašākām interešu grupām?

Atbild M. Nikmane – ir veiktas obligātās konsultācijas, kuras SIVN procesa veikšanai nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr. 157 (2004.), ar 3 institūcijām: Vides pārraudzības valsts biroju, Dabas aizsardzības pārvaldi un Vides valsts dienestu (šī institūcija pēc būtības atbildi nesniedza). Konsultācijas ar citām interešu grupām vēl nav bijušas, jo tās notiek sabiedriskās apspriešanas procesa ietvarā, kas ir tikko sācies. Pats vides pārskata projekts atsauksmju sniegšanai ir nosūtīts visām ministrijām, plānošanas reģioniem, Vides konsultatīvajai padomei, kas pārstāv plašu NVO loku. Tā sabiedriskās apspriešanas procesa tiks iegūts plašāks institūciju un interešu grupu viedoklis.

Par metodiku – Plānošanas dokumenta risinājumi, t.sk. tajā ietvertā vīzija, stratēģiskie mērķi, prioritātes, rīcības virzieni, uzdevumi un to sasniegšanai noteiktie indikatori, tiek vērtēti salīdzinājumā ar informāciju par esošo situāciju un nacionālajiem un starptautiskajiem vides kvalitātes mērķiem. Iespējams, mums vides pārskatā metodika sīkāk jāizklāsta. FAO un ārzemju pieredze nav izmantota, bet, ir jāņem vērā tas, ka vērtējot plānošanas dokumentu, tā ietekme uz vidi tiek vērtēta pēc plānošanas dokumenta detalizācijas pakāpes.

D. Dubrovskis – likums apraksta, kas ir ietekme uz vidi, nav iespējams saprast, kāpēc vērtēts, pēc šādiem kritērijiem, pēc likuma tie ir pavisam citi kritēriji.

Atbild M. Nikmane – NAP2027 nemaina Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam (LIAS2030) noteiktos attīstības virzienus, līdz ar to LIAS2030 ietekmes uz vidi un tās ir: 1) ietekme uz dabas kapitālu (dabas resursi, bioloģiskā daudzveidība) un 2) vides kvalitāti. Tās ir divas ietekmes uz vidi aspektu grupas, kuras aprakstītas vides pārskata 3. nodaļā, detalizēts vērtējums, detalizētāk arī norādot kritērijus, ir sniegts vides pārskata 6. nodaļā. Par vides pārskatā ietverto vērtējumu labprāt ņemsim vērā priekšlikumus, strādāsim pie vides pārskata pilnveides.

A. Malta – komentārs par Latvijas zemes piederību un lauksaimniecībā izmantotajām ķimikālijām.

M. Nikmane komentē par ķimikāliju izmantošanu – novērst ķimikāliju, piemēram, “Roundup” un citu, izmantošanu, tas nozīmē mainīt ekonomisko paradigmu, kas SIVN bija minēts kā risks vai izaicinājums. Par tādu ķimikāliju kā “Roundup” lietošanu – NAP2027 neplāno lauksaimniecības nozari, tāpat kā arī citas tautsaimniecības nozares, tik detalizēti, bet varam detalizētāk šo risku minēt vides pārskatā.

P. Latkovskis – par plāna konceptuālo ietvaru - rosina plānā iekļaut lielāku detalizāciju nozaru griezumā.

Atbild P. Vilks – NAP2027 nav veidots kā nozarisks dokuments, katras prioritātes izvērsums radies no nozares problēmām. Sabiedriskās apspriešanas ietvaros daudz tiek lūgts precizēt specifiskas detaļas, tomēr mēs skatāmies uz visu no cilvēka spektra. Valstij nav jādod pamācības nozare, bet jārada atbalsta mehānisms tur, kur ir tirgus nepilnības.

P. Latkovskis – tāpat vidēja termiņa nozares programmām ir maz, ko no NAP2027 paņemt...

Atbild P. Vilks – tāpēc ir noteikti trīs stratēģiskie mērķi, pēc kuriem vadīties. Lauksaimniecības politikai kopumā jāvirzās uz stratēģisko mērķu sasniegšanu. Jebkādi citi regulējumi ir nozares iekšējā lieta.

E. Megne – Vai varēs iesniegt priekšlikumus NAP2027 arī nākamajā nedēļā - tas dotu iespēju Universitātē tos labāk izdiskutēt. Ņemot vērā, ka plāna pirmajā redakcijā pie indikatoru vērtībām 2024. un 2027. gadam ir atruna, ka to vērtības tiks precizētas pēc pieejamā finansējuma aplēses, jautā vai plānā būs redzams indikatīvais finansējums?

Atbild P. Vilks – NAP2027 sabiedriskā apspriede turpināsies līdz 25. novembrim, un tā noslēgsies kopā ar SIVN apspriedi. Finanšu investīciju projekti tiks vērtēti pēc atbilstības stratēģiskajiem mērķiem. Diemžēl vajadzības vairākkārt pārsniedz iespējas, bet vēlmju plānošana nebūtu pareiza. Priekšā vēl komplicēts process ar ekspertu un politiķu dalību.

D. Ozola – Informē, ka priekšlikumi ir iesniegti arī rakstveidā. Ierosina pilnveidot aprakstu prioritātē par kvalitatīvu dzīves vidi, gan to vienkāršojot un padarot uztveramāku plašākai sabiedrībai, gan lietojot pareizu nozares terminoloģiju. Par SIVN – arī tiks iesniegti priekšlikumi.

D. Vītols - Ierosina plānā izvērst priekšlikumus par Rīgas aglomerāciju un tās transporta sistēmas optimizāciju.

Atbild P. Vilks – satiksmes jomā virzība uz “dzelzceļš kā mugurkauls”, kā arī pašvaldību un valsts sadarbība, labāka mobilitāte ir mērķis, uz ko plānots tiekties.

J. Kauliņš - informē, ka priekšlikumi ir iesniegti arī rakstiski; rosina pilnveidot metroloģisko sistēmu. Vērš uzmanību, ka pastāv arī iedzīvotāju plūsma no pilsētas uz laukiem.

E. Filippovs – informē, ka priekšlikumus iesniegs no vairākām organizācijām arī rakstiski. Aicina, ja tie ir parāk detalizēti NAP2027 līmenim, apkopot un nodot ministrijām darbam un izvērtēšanai iekļaušanai nozaru plānos. Izsakās par uzņēmējdarbības vidi, kur NAP2027 ir minētas daudzas labas lietas, tostarp pārregulācijas novēršana, bet aicina akcentēt administratīvā sloga mazināšanu, par ko atbild Valsts kanceleja, lai tas nezūd uz 7 gadiem un nepaliek tikai ministrijas vēlmju sarakstā.

A. Malta – komentārs par valsti un valdību.

I. Kundziņš – komentārs par zemi un būvēm kā precēm, kuru aprītē un tirgus attiecībās valsts nedrīkst iejaukties.

A. Pužulis - ierosina precīzāk plānā aprakstīt par reģionu nevienlīdzības mazināšanu, jo šobrīd nav skaidrs, kā tā tiks panākta un kā NAP2027 sekmēs Latvija2030 īstenošanu.

Atbild P. Vilks - veidojot NAP2027, skatījāmies uz cilvēka dažādiem dzīves aspektiem pēc cilvēka dzīves cikla. Cilvēks centrā. Dilemma ir tāda, ka dokumentam jābūt kā biznesa plānam finanšu plānošanai un jābūt viegli saprotamam.

Par reģionālo attīstību – šis ir jautājums par to, cik esam gatavi īstenot iekšējo resursu kohēziju? Nepieciešami papildu motivatori, lai pašvaldības veidotu darbavietas, dzīvesvietas, lai piesaistītu cilvēkus reģionos, savādāk bez nodarbinātības apdzīvotību laukos būs grūti panākt.

A. Malta – komentārs par starptautisko kreditēšanu.

D. Dzeguze – atbalsta izvirzītās prioritātes. NAP2027 nav cilvēku vai nozaru attīstības plāns. Ierosina veicināt attālinātā darba popularitāti, jo tas paplašina nodarbinātības iespējas reģionos, ļautu vecākiem būt vairāk kopā ar bērniem. Tādējādi tiktu risinātas identificētās sabiedrības un reģionālās attīstības problēmas. Jārisina identificētā infrastruktūras problēma – nepietiekams interneta pārklājums, kas palīdzētu arī risināt jautājumu ar pakalpojumu pieejamību attālinātās vietās. Reģionu attīstība papildus Rīgai dotu NAP2027 lielāku pievienoto vērtību.

Atbild P. Vilks – sabiedriskā apspriede ir pagarināta, un tā turpināsies līdz 25. novembrim. Pēc tās noslēgšanās apkoposim un publicēsim visus saņemtos priekšlikumus, sniegsim informāciju par priekšlikumu tālāko virzību, gatavojot NAP2027 2. redakcijas projektu.

Apspriedes vadītājs:

Guntis Rozenbergs,
PKC konsultants

Protokolē no PKC puses:

Dace Valte-Rancāne,
PKC konsultante

Protokolē no Grupa 93 puses:

Līga Ozoliņa,
SIA "Grupa93"
publiskās pārvaldes eksperte